

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. De neceßitate gratiæ actualis ad opera virtutum
supernaturalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

§. II.

An & quomodo ad cognoscendas & credendas veritates supernaturales necessaria sit gratia.

Status difficultatis.

A cognitione rerum purè naturalium, transeo ad cognitionem rerum supernaturalium, quæ in homine viatore semper est fides, lucerna videlicet lucens in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus nostris: nec enim aliter in statu viæ res supernaturales cognoscimus quàm in lumine fidei ut dicam alibi. Vnde ad solam fidem difficultas præfens reuoluitur, in qua quaeritur, vtrum nullam sine gratia fidem habere possimus etiam initialem.

Ratio prima dubitandi.

Ratio autè dubitandi est 1. quia facta sufficienti propositione mysterij reuelati, sequitur omnino necessariò assensus fidei, ergo nulla requiritur ad illum actum alia gratia præter reuelationem & propositionem motiuorum. Probo antecedens, implicat vtille qui scit Deum esse veracem, & clarè videt Deum aliquid dixisse, neget veritatem reuelatam, sed ille qui videt miraculum, v. g. in testificatione veritatis reuelatæ sciens aliundè Deum veracem esse, ac dixisse mysterium quod proponitur, ergo implicat ut ille credat mysterium illud non esse verum. Quæro enim cur non possim statim assentiri cum mihi aliquis euidenter proponet articulum, & faciat miraculum, ut probet eius veritatem.

Secunda.

Secundò sola supernaturalitas actus Fidei potest esse causa cur ad illum gratia Dei videatur esse necessaria, sed illa supernaturalitas probari vix potest, cum Catholicus & Hæreticus eisdem articulos ex eodem planè motiuo credant, nam vterque profiteretur se credere quia Deus dixit, aliqui Catholicus cognoscere certò posset se verum elicere actum fidei.

Tertia.

Tertiò, saltem in illis qui iam habent habitum fidei, neque affectus ille pius voluntatis, neque gratia necessaria est ad credendum, reliqui enim habitus intellectuales sine præuio actu voluntatis mouent potentiam in qua sunt, & ostenditur manifestè in lumine gloriæ, quo posito statim videtur Deus. Denique imperari potest actus fidei ex affectu vanæ gloriæ, ergo sine pio affectu voluntatis & sine gratia elici potest actus fidei.

Conclusio secunda probatur.

Dico secundò, ad actum fidei diuinæ eliciendum, & ad quodlibet etiam eius initium, id est ad piam voluntatem credendi necessarium esse simpliciter auxilium gratiæ supernaturale secundum substantiam. Hoc est certissimum dogma fidei contra Semipelagianos sæpissimè in variis Conciliis definitum.

Ex Conciliis.

Primò enim Concilium Arausicanum secundum postquam Can. 5. anathema ei dixit qui sicut augmentum sic initium fidei, & ipsum credulitatis affectum, quo in eum credimus qui iustificat impium non per gratiæ donum, sed naturaliter nobis inesse asserit, statim argumentatur ex variis locis Apostoli, v. gr. Philipp. 1. *Vobis donatum est non solum ut in illum credatis sed etiam ut pro illo patiamini* Ephesorum 2. *gratia saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.* 1. ad Cor. 4. *quid habes quod non accepisti, & cap. 15. gratia Dei sum id quod sum*: Vnde addit Can. 7. *Si quis per naturam vigorem aliquod bonum pertinens ad salutem æternæ vitæ cogitare, aut eligere, sine salutari predicatione consentire posse confirmat absque illuminatione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suauitatem in consentiendo & credendo veritati, Hæretico fallitur spiritus, &c.*

Ex Augustino.

Secundò eadem & alias probationes suggerit Augustinus lib. 1. *retract. c. 29. lib. de Predestinatione Sanctorum cap. 2. & 3. lib. de bono perseuerant. c. 19. epist. 107.* vbi multiplices adducit Scripturas quibus se ait conuictum esse, præsertim illud, *Quid habes quod non accepisti, sufficientia nostra ex Deo est*: Deinde varias

Tom. I.

adducit Patrum autoritates Cypriani, Ambrosij, Nazianzeni, & demùm rationes adducit efficacissimas primam petit ex oratione totius Ecclesiæ pro infidelibus, eiusdem gratiarum actione pro fide illis data, *Non enim orat Ecclesia tantum, inquit, ut augeatur fides in infidelibus, sed etiam petit ut incipiant habere fidem, quam ante non habebant, quod ut fiat oretur pro eis non ab eis, cum autem factum fuerit, gratia agantur pro eis & ab eis.* Altera ratio Augustini est, quia si pia illa voluntas esset à nobis, gratia Dei daretur omnino secundum merita, cum merces inchoatæ fidei sit fides aucta, Tertia quia si posset homo per se incipere fidem, posset etiam illam perficere ac augere, cum eiusdem rationis sit initium, & incrementum, tam enim est supernaturalis fides initialis si vera sit, quam fides perfecta.

Ex rationibus S. Doctoris

Ad primam Resp. negando quod facta propositione quacunque mysterij reuelati, sequatur necessariò assensus fidei diuinæ, multi enim visis miraculis, non tamen credunt. Ille qui scit Deum esse veracem, & videt miracula potest tamen adhuc negare assensum articulo proposito, quia non cognoscit clarè illud esse verum miraculum, imò etiam si videret illud esse verum miraculum, non posset quidem negare veritatem reuelatam, sed vel cohiberet omnino assensum, vel certè non eliceret assensum Fidei nisi acquisitæ, si Deus nullam daret gratiam indebitam. Si enim coram me faciat aliquis miraculum euident, assentiri potero fide acquisita non fide diuina, quæ sola nitatur Dei dicentis autoritate.

Solutur prima ratio dubitandi.

Ad secundam Resp. supernaturalitatem actus fidei satis probari secunda secundæ tùm ex Scripturis tùm ex Conciliis & Patribus, aut etiam ex motiuo quod est sola prima veritas reuelans, est autem impossibile ut Fides Catholici, & fides hæretici quando habet idem obiectum materiale, habeat etiam idem obiectum formale. Quantumvis dicat hæreticus se non credere nisi Deo dicenti, falsò tamen id dicit, quia si verum id esset, crederet hæreticus æqualiter alios articulos æquè à Deo reuelatos, tunc ergo ille habet motiuum credendi diuersum à reuelatione, quamvis credat, se non credere nisi propter illam. Catholicus autem propter puram credit reuelationem, neque tamen de hoc potest esse omnino certus, atque adeò non est certus de suo actu fidei.

Secundæ

Ad tertiam Resp. nullum esse actum fidei ad quem pius non debeat præcedere affectus voluntatis, etiam posito habitu fidei, quia licet alij habitus intellectus qui sunt euidentes moueant intellectum sine præuio affectu voluntatis, illi tamen qui sunt ineuidentes cuiusmodi est fides, egent præuia determinatione voluntatis. Quomodo autem actus fidei non possit imperari à vana gloria dictum est aliàs.

Tertiæ

SECTIO II.

Dene cessitate gratiæ actualis ad elicienda opera virtutum supernaturalium.

§. Thomas art. 5. 6. 7.

Sic explicata naturali virtute intellectus ad cognoscendum verum, difficilior & multiplicior est controuersia de viribus liberi arbitrij ad operandum bonum, tùm naturale tùm supernaturale, quæ præcipua imò tota fuit contentio Catholicorum cum Pelagianis, in qua primum videndum est de operibus illis quæ dicuntur esse supernaturalia vel secundum substantiam, quales sine dubio sunt actus Spei, Charitatis, Contritionis & virtutum omnium infusarum, vel certè ex directione speciali ad salutem: generaliter enim de illis quaeritur, vtrum elici possint sine adiutorio speciali tùm excitante tùm adiuuante, vbi tria sunt

NNn

statuenda

statuenda. Primò, esse in nobis etiam post lapsum naturæ veram libertatem indifferentem ad opera bona etiam supernaturalia: Secundò, esse in libero arbitrio ac fuisse in statu etiam innocentie impotentiam ad elicienda etiam minima pietatis opera sine gratia tum excitante tum adiuvante. Tertiò nullam sine gratia esse in nobis dispositionem etiam remotam ad opera pietatis, vbi locum omnino habet difficultas de faciente quod in se est.

S. I.

Primum veritatis Catholice caput, de libertate arbitrij ad opera pietatis.

Hæreticorum error circa libertatem.

TRipliciter circa libertatem voluntatis errant Hæretici. Primò enim negat Lutherus vllum omnino pietatis opus à voluntate per Adami peccatum corrupta effectivè produci, sed illa omnia infundi à Deo voluntate passivè se habente. Secundò concedit Calvinus produci à voluntate opera pietatis, sed absque vlla indifferentia ad ponenda illa vel non ponenda, illa enim spontaneè quidem & voluntariè poni, sed ita tamen moveri voluntatem à Deo, vt non possit illa non ponere: ita enim docet lib. 2. Institutionis c. 3. §. 7. Tertiò hæc eadem est doctrina novorum Calvinistarum nuper ab Iprensi renouata, fuisse quidem in statu naturæ integræ apud hominem libertatem ad bona opera, quæ consistit in indifferentia quadam ad ea ponenda, vel non ponenda, quod fuit priuilegium beatissimi huius status: nunc autem post corruptionem naturæ mutatam omnino esse conditionem libertatis quæ non sit amplius indifferentia, sed libertas à coactione. Arbitrium enim captivum ita valere nunc vt semper moueatur necessariò ad peccandum, proprio pondere concupiscentiæ pregrauantis, vel ad bonum necessariò impetu gratiæ premouentis & inconsultum trahentis. Hæc est seria illa triginta omnino annorum meditatio quam ex libris S. Augustini eruisse se gloriatur noui dogmatis architectus, protulitque in lucem lib. de gratia primi hominis, lib. 3. & 4. de statu naturæ lapsæ, ac præsertim lib. 6. & 7. de gratia Christi Saluatoris, vbi amplissimè Calvinianum hunc factum Augustino parenti tribuit: de quo licet aliàs disput. 3. plenè dixerim, pauca tamen in hunc locum opportunè dilata sunt.

Prima ratio dubitandi ex Scripturis.

Ratio ergo dubitandi esse potest primò, ex omnibus illis Scripturis vbi dicimur facti esse serui peccati per peccatum Adæ. *A quo videlicet quis superatus est, huius & seruus est.* Vt habetur 2. Petri 2. vnde argumentatur sapissimè Aug. v. g. 1. 2. de Nupt. c. 3. *Hunc nos inuidentis liberatorem cui vanam tribuimus libertatem, à quo enim quis victus est, huic seruus additus est.* & lib. 3. ad Bonifacium cap. 8. *liberum arbitrium captiuatum non nisi ad peccandum valet.* lib. de spiritu & litera cap. 30. *Si ergo serui sunt peccati, vt quid se iactant de libero arbitrio?* Idem ostendunt omnia illa quæ declarant concupiscentiæ dominium, & tyrannidem post peccatum, vt docet etiam Augustinus locum illum adducens Apostoli, ego carnalis sum venundatus sub peccato, *Noli mirari* (inquit ser. 1. 2. de verbis Apostoli) *ò venundate sub peccato, si tibi dominetur cui es venundatus:* lib. de correptione & gratia c. 5. *Nunc postea quam illa magna peccati meritò est amissa libertas.* Vnde argumentor vbi est omnimoda seruitus, ibi non est libertas, in voluntate hominis post peccatum seruitus est omnimoda, ergo non est libertas.

Secunda ex iisdem Scripturis.

Secundò, ex iis Scripturis vbi totum quod in nobis est tribuitur soli Deo, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate, *Hoc enim* (inquit August. lib. de bono perseverant. c. 3. *Nobis expedit credere & dicere, hoc est pium, hoc verum, vt sit humilis & sum-*

missa confessio, & totum Deo detur. in Enchiridio c. 32. *Totum Deo dandum est qui bonam hominis voluntatem, & adiuuat preparatam, & preparat adiuuandam.*

Tertiò, libertatem illam ad opera bona nec habemus ante gratiam, nec cum gratia, ergo nunquam illam habemus, ante gratiam enim non possumus operari, post gratiam non possumus non operari. *Volenti enim saluum facere* (inquit August. lib. de correptione & gratia c. 11.) *Nullum resistit arbitrium, sic enim velle aut nolle in volentis aut nolentis est potestate, vt diuinam voluntatem non impediatur, neque superet potestatem.*

Dico primò, esse in homine tum ante tum post peccatum libertatem ad opera bona tum naturalia tum supernaturalia, quæ non sit sola libertas à coactione, sed indifferentia & potestas agendi & non agendi. Ita cum Catholicis omnibus Doctoribus demonstrabam Catholicam veritatem ex Scripturis, Conciliis, Patribus, ratione, quibus vix est necesse aliquid addere, vnde paucis contentus ero.

Primò enim indifferentiam illam voluntatis ad bona opera Scripturæ habent, v. g. Deuter. 30. *Confidete quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, concluditeque elige ergo tibi vitam vt viuas:* Iosue 24. *optio vobis datur cui seruire potissimum debeatis.* 1. ad Cor. 7. *qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, sed potestatem habens sue voluntatis, quod vult faciat.* 2. ad Cor. 9. *vnusquisque, prout destinauit in corde suo.*

Secundò, satis videtur esse dicere definitionem hanc libertatis quod liberum & spontaneum sint idem, esse Caluini & omnium Calvinistarum, damnatam à Tridentino sess. 6. Can. 4. Deinde desumptam esse à Michaële Baio cuius propositio 66. hæc erat, *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali:* & 67. *homo peccat etiam damnabiliter in iis quæ necessariò facit.*

Tertiò, clarissimè Augustinus loquutus est pluribus in locis, v. g. lib. 1. ad Bonifacium: *Quis nostrum dicit quod primi hominis peccato liberum perierit arbitrium de humano genere?* Quod repetitur etiam lib. 4. contra Iulianum c. 8. & lib. de prædestit. Sanctorum: *Non quia credere, vel non credere non est in arbitrio voluntatis, sed in electis preparatur voluntas à Domino.* lib. de gratia Christi c. 14. *Quis non videat venire quemquam aut non venire arbitrio voluntatis: sed hoc arbitrium potest esse solum si non venit, non potest solum esse si venit.* lib. 1. contra duas epistolas Pelag. c. 8. *homo preparat cor, sed non sine illius tamen adiutorio, qui tangit cor.* Denique quatuor eius rationes alias artuli adeo perspicuas vt mirabile sit potuisse aliter sentire de libero arbitrio eos qui se profitentur discipulos esse S. Augustini, cuius demum oraculum hoc addo ex lib. de gratia & libero arbitrio c. 2. *Quomodo iubet Deus si non est liberum voluntatis arbitrium.* Nempe vbi dicitur *noli hoc & noli illud,* & vbi ad aliquid faciendum vel non faciendum diuinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstrat arbitrium.

Ad primam Resp. totam Iprensis & Caluini fraudem sitam in eo esse quod confundant libertatem à necessitate cum libertate à seruitute, quæ tamen due tum in doctrina S. Augustini tum in rei veritate sunt distinctissimæ; fateor quidem voluntatem hominis lapsi liberam non esse à seruitute concupiscentiæ, sicut libera erat ante peccatum, sed cum Catholicis omnibus assero illam esse liberam à necessitate, quam libertatem nunquam dixit Augustinus peccato primi hominis amissam esse, sed infirmatam duntaxat & debilitatam, *Verum est* (inquit serm. 2. de verbis Apostoli) *magis liberi arbitrij vires accepit homo cum conderetur, sed peccando amisit.*

Ad secundam Resp. in Scripturis nos dici cooperatores Dei, quia illo iuvante ac excitante verè operamur bonum, quod non impedit quin totum tribui Deo debeat

debeat qui praeventit antequam velimus, adiuvat cum volumus, subsequitur ut perseveremus. *Utrumque nostrum est* (inquit S. Doctor lib. retract. c. 23.) *credere nimirum & bene operari propter arbitrium voluntatis, sed utrumque tamen datum propter spiritum fidei & obsequium, utrumque ipsius est, quia preparat voluntatem, utrumque ipsius est quia non sit nisi volentibus nobis.*

Tertia. Ad tertiam Resp. quod ante gratiam est in nobis libertas remota & ligata, post gratiam libertas est proxima & expedita, ut constabit *quasi*. 3. nec enim tollit gratia indifferentiam quamvis infallibiliter, insuperabiliter, indeclinabiliter trahat voluntatem, quia tota illa necessitas consequens est & ex suppositione ut dicitur. *In potestate hominis est mutare in melius voluntatem, sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, cum enim hoc sit in voluntate quod cum volumus facimus, nihil tam in potestate quam ipsa voluntas est*, inquit Augustinus lib. 3. retractat. cap. 22.

S. I I.

Secundam veritatis Catholica caput, omnimoda impotentia liberae voluntatis ad opera supernaturalia sine auxilio gratiae.

Posito quod sit in nobis liberum voluntatis arbitrium ad ponenda opera salutaria, lis tota cum Pelagio fuit, ut sapè dixi de requisitis ad illa opera gratiae auxiliis: contendente illo sufficere voluntati vires ingentis ad quavis opera etiam aeternae vitae meritoria, gratiam si qua esset interna praeter doctrinam & legem, iuvare voluntatem ad operandum facilius necessario requisitam nullo modo esse: obnitente in contrarium cum omnibus Catholicis Augustino, liberum arbitrium de se ita impotens esse, ut sine auxilio salutari nihil omnino posset vel incipere vel perficere, quod vilo modo spectaret aeternam salutem: omnia enim opera huiusmodi esse Dei munera, qui & voluntatem excitet sopitam, & adiuvet infirmam.

Ratio prima dubitandi. Ratio verò dubitandi esse potest primò, quia sapè in Scriptura dicitur quod voluntas auxilium Dei praeventit, Psalm. 22. *Misericordia tua subsequetur me*, 87. *Mane oratio mea praeventiet te*: Psalm. 118. *Praeveni in maturitate & clamavi*: Proverb. 16. *Homini est preparare animam*. Vnde validissimum Pelagiani erroris argumentum erat quia cum tanta necessitate gratiae neque stare potest arbitrij libertas, neque Deus à personarum acceptione, ac iniustitia vindicari: si enim gratiam aliquibus negat, iam ille prima est causa damnationis: si omnibus illam largitur, omnes electi sunt, nemo reprobis.

Secunda. Secundo, saltem in statu naturae integræ nullam ad opera ista necessariam fuisse gratiam, ex multis Augustini testimoniis liquere potest. lib. de natura & gratia c. 12. *Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, hoc est in bono perseverantiam: primus homo, sed perseverare vel non perseverare in eius relinqueretur arbitrio, tales habebat vires eius voluntas, quae sine vilo fuerat instituta peccato, ut digne tante bonitati, & bene vivendi facilitati, perseverandi committeretur arbitrium*, & lib. de natura & gratia cap. 43. *Verum est quod Deus tam bonus quam iustus talem hominem fecerit, qui peccati malo peccare sufficeret, sed si voluisset, &c.*

Tertia. Tertiò, etiam in statu iustitiae homo existens, & habitus supernaturales habens non videtur egerè gratia excitante: quomodo enim excitari non potest per habitum fidei & species actuum praecedentium? aut quomodo inutiles non sunt illi habitus, si existente cognitione boni & mali aeterni, non potest voluntas, illud amare, illud timere? Imò posito lumine beatus nulla eger gratia vel excitante vel adiuvante ut eliciat amor.

Tom. I.

rem beatificum, ergo neq; illa eget posito lumine fidei.

Dico secundò, sine auxilio gratiae vel excitantis, vel adiuvantis, nullum omnino bonum opus pietatis per solas vires liberi arbitrij elici potest, vel etiam inchoari, sine natura integra sit ante lapsum siue per iustificationem reparata sit à lapsu.

Haec est certissima, & omnino Catholica veritas quam, ut dixi, plenissimè sanxerunt Concilia in tribus orbis terrae partibus congregata, Palaestinum in Asia: in Africa vnum vniuersale Africanum, duo Carthaginiensia, vnum Mileuitanum, in Europa secundum Arausicanum, & Tridentinum: plures Pontifices, innumeri Patres, & praesertim libri mirabiles Augustini ex quibus paucissima haec depromam.

Primò enim argumentantur ex Scripturis Ioann. 6. *Nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum*, quam esse magnam diuinæ gratiae commendationem asserit August. lib. 1. contra duas epistol. Pelag. c. 5. Nam primò particulam illam (nemo) expendit Conc. Arausic. Can. 8. ut ostendatur ab ea lege neminem excipialteram etiam particulam (venire ad me) ponderat Augustinus loco citato, quod primum pietatis opus significet, cui dare operam sine gratia nemo potest etiam illud inchoando, quod ostendit etiam tertia particula (traxerit eum), ubi primus designatur motus voluntatis existens à Deo. Alter locus habetur Ioan. 6. *Sine me nihil potestis facere*, ex quo argumentatur Concil. Mileuit. Can. 3. & elegantissimè August. lib. cit. c. 8. & lib. de gratia Christi c. 26. concluditque tandem gratiam Dei sic confiteatur qui vult veraciter confiteri, ut nihil omnino boni sine illa quod ad pietatem pertinet veramque iustitiam fieri posse non dubitet. Tertius est Italicus locus citatus ab Apost. c. 10. ad Rom. *Inuentus sum à non querentibus me, palam apparui iis qui me non interrogabant*. Vnde argumentatur Concilium Arausican. cap. 2. ubi asserit *Hæretico falsi spiritum qui dixerit, per invocationem humanam gratiam Dei fieri, non autem ipsam gratiam facere ut inuocetur à nobis*.

Rationes etiam plures afferuntur à praedictis Conciliis & ab Augustino. Prima est, quia ut homo in via iustitiae ambulet, indigere tribus videtur, debet enim regi, debet custodiri, debet erigi: primum est gubernatio quam describens significat August. in Pl. 44. *Protegit nos quia Deus est ne moriamur, regit nos quia Rex est ne cadamus, regendo autem non frangit nos, nam quos non regit frangit*, & lib. de gestis Pelagij cap. 3. refutans impium Pelagij dictum, *Omnes voluntate propria regi, & suo arbitrio unumquemque dimitti*, multos asserit esse qui sibi regendi dimittantur, ut sine Deo rectore praecipitati non se à se ipso regi potuisse pœnis experiantur. Alterum est custodia, Deus (inquit S. Doctor lib. 8. de Genesi ad litteram c. 10. *Deus idem qui creat hominem ut homo sit, ipse operatur hominem atque custodit, ut etiam bonus & beatus sit*). Vltimum est erectio post lapsum ad quam eget auxilio diuino ut constabit statim. Secunda ratio ex oratione & gratiarum actione repetitur sapè ab Augustino, si enim sine gratia potest voluntas operari ea quae pertinent ad salutem, frustra sunt preces ad ea obtinenda, frustra gratiarum actiones ab ea obtenta. Tertia ratio quia fidere alioqui possemus in propriis viribus. Quarta denique ducitur ex supernaturalitate illius finis & actuum etiam pietatis quibus illum assequimur, si enim supernaturalis est finis, nullam omnino proportionem habere cum illa possunt media naturalia: si actus sunt supernaturales secundum substantiam, nihil est dubium quin omnino incapaces sint ad eos eliciendos vires omnes naturae. Supernaturalitatem autem eorum actuum probabimus suo loco.

Secundò, quod etiam in statu naturae integræ tum hominibus tum Angelis necessarium fuerit auxilium gratiae

Conclusio
secunda.Probatur
ex Scripturis,
& Conciliis, &
Patribus.Probatur
rationib.

Quod in
natura in-
tegra.

gratiæ probant eadem omnino rationes, & expresse significat sapius Augustinus lib. de correptione & gratia cap. 11. *Sanè habuit gratiam primus homo, in qua se permanere vellet nunquam esset malus, & sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset.* Idem docet de Angelis lib. 12. *Ciuit. cap. 9.* & eleganter Fulgentius libr. 2. ad Thrasymundum Regem: *Non alia stantem Angelum, à ruina potuit custodire nisi ea que lapsum hominem potuit reparare, una est in utroque gratia operata, in hoc ut surgeret, in isto ne caderet, in illo ne vulneraretur, in isto ut sanaretur, ab hoc infirmitatem repulit, istum infirmari non fuit, illius esca istius medicina.* Ex quibus manifestè colligitur Ipremsen, magnum illum Pelagianæ doctrinæ hostem, esse tamen prorsus Pelagianum dum libro toto de gratia primi hominis, hoc contendit probare quod cap. 7. proposuerat, tanquam sine vlla dubitatione vetissimum iuxta doctrinam Ecclesiæ totius & Augustini, quod omnia opera bona etiam fidei & dilectionis Dei super omnia potuerit ab Adamo fieri per arbitrij libertatem sic ut ea non donaret Dei gratia, quod non solum paradoxum est, ut ipse fatetur ibi, sed Hæreticum, & Pelagianum, ut conuincunt allatæ rationes præsertim de supernaturalitate illorum actuum.

Status na-
turæ la-
pse.

Tertiò, quod cuilibet homini siue peccatori ut resurgat à peccatis, siue iusto ut cū infusis habitibus bene operetur necessaria etiam gratia tum excitans tum adiuuans non est inter Doctores Catholicos ita certum. Primò Vega non veretur dicere lib. 6. in *Tridentinum*, quod homo aliàs excitatus ad conuersionem, aut ad aliud bonum opus nulla eget noua gratia excitante ut conuertatur, sed sufficere omnino ei posse memoriam prioris excitationis. Secundò, alij non pauci docent quod in peccatore habente habitum fidei non est necessaria gratia excitans ad conuersionem sed sufficere posse actum fidei quod videtur approbare Lessius cap. 10. & in appendice ubi docet quod posito habitu fidei. Nulla deinceps gratia requiritur ad actum fidei. Tertiò, alij longè plures negant quod in homine iustificato necessaria sit gratia excitans sed sufficere posse gratiam habitualem & habitus sic enim censent Caietanus, Soto, Ruardus, Zumel, Paulus, Camerarius, Molina, Bellarminus, lib. 3. de gratia cap. 15. *sententia 13.* Neque omni ex parte quoad habitum fidei reprobare videtur Suares lib. 3. de gratia cap. 8. num. 15. & 31.

Illorum
placita non
videntur
satis re-
pondere
locis Scri-
pturæ cita-
tis.

Sed hæc omnia placita certè non videntur satis consentanea iis quæ adhuc ex Scripturis & Conciliis allata sunt de necessitate gratiæ tum operantis, tum cooperantis, ad omnia opera pietatis; nam verbi gratiâ, in Tridentino sess. 6. c. 5. dicitur *Iustificationis exordium sumendum semper esse à Dei gratia, ergo falsum est quod ait Vega sufficere memoriam prioris excitationis quæ contingit etiam naturaliter.* Canon. 3. anathema dicitur ei qui dixerit hominem credere, sperare, diligere, posse sine præueniente Dei gratia ut iustificatio ei conferatur & ne putes concilium de solis peccatoribus id statuere, cap. 16. dicitur Christum sicut caput in membra, & sicut vitem in palmites, in ipsos iustificatos, iugiter virtutem influere, quæ virtus bona opera eorum semper antecedit comitatur & sequitur, ergo falsum est quod gratia excitans necessaria non est iis in quibus sunt habitus. Deinde idem conuincitur ex Concilio Palæstino, & scriptis omnibus Sancti Augustini. Vbi contra septimam Pelagij propositionem definitur quod gratia & præueniens & comitans ad singulos actus homini datur non solum impio, sed etiam iusto. Deinde si gratia sanctificans, & habitus tenent locum gratiæ excitantis, certè multo magis tenebunt locum gratiæ cooperantis, habitus enim virtutum infusarum operantur simul cum poten-

tia, & illam adiuuant, nunquam autem excitant, aut præueniunt, nam initium bonæ operationis semper est pia cogitatio, quæ procedere non potest ab habitu, quia ipse habitus excitari debet, cum constituat hominem in actu primò potentem: non facit autem ut homo vigilet, excitetur, & vitaliter attendat. Denique si propter habitum charitatis homo non eget auxilio excitante ad eliciendum actum charitatis, certè propter habitum fidei poterit etiam peccator elicere actum fidei sine gratia, sicque conuerti & conteri sine gratia. Imò sequetur quod puer iustificatus per baptismum non eget gratia excitante donec amiserit gratiam, quæ omnia sanè non videntur admittenda, & repugnant Scripturæ cuius loquutiones vniuersales sunt, *Sine me nihil potestis facere: non quod idonei simus, &c.*

Ad primam Resp. in iis Scripturæ locis nullo modo negari auxilium præueniens ut notat Augustin. lib. 2. contra duas epistolas Pelagij c. 8. & 9. *Auertat Deus hanc amentiam ut in donis eius nos priores faciamus, posteriores ipsam, quoniam misericordia eius præueniet me, & ipse est cui verè ac fideliter dicitur quoniam præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis.* Benedictio ergo dulcedinis est gratia Dei, quæ fit in nobis ut nos delectet, hoc est cupiamus, & amemus quod præcipit nobis, in quo si nos non præuenit, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Si enim ex nobis nihil possumus facere, profectò nec incipere nec perficere, quia ut incipiamus dictum est, *Misericordia eius præueniet me, ut perficiamus dictum est, Misericordia eius subsequetur me.* Cum ergo dicitur: *Misericordia tua subsequetur* significatur gratia perseverantia quæ à Deo datur. Cum autem dicitur: *Mane oratio mea præueniet te:* Christus dicit se mane, id est tempestive præuenisse tempus passionis ut peteret Calicem hunc à se transire neque tamen exauditus esse. Deinde cum addit *Præueni in maturitate, & clamavi.* Dicit tantum se præuenisse tempus surgendi, cum tempus adhuc esset dormiendi, ut eloquia Dei maturè meditaretur. Denique dicitur esse hominis præparare cor non tamen sine auxilio Dei qui tangit cor. Quomodo autem tanta gratiæ necessitas libertatem arbitrij nihil lædat ratio afferetur infra: quia inuicta illa gratiæ efficacitas non est aliud quàm magna delectatio & suauitas. Acceptio personarum nulla potest cadere in Deum, quia licet pro absoluto in omnes dominio negare posset gratias sufficientes, nemini tamen eas negat, efficaces etiam non tenetur vlli dare, potest ergo misereri cuius voluerit, & quem voluerit indurare.

Ad secundam satis ex dictis constat Pelagianum esse dicere quod opera supernaturalia primi hominis non fuerunt ac verè propriè dona Dei. Augustinus autem significauit tantum quod primus homo, cum esset liber à seruitute concupiscentiæ seruare potuit præcepta naturalia sine gratia. De supernaturalibus nunquam hoc dixit.

Ad tertiam Resp. satis probatam esse necessitatem gratiæ tum excitantis, tum comitantis etiam in eo in quo est habitus, de lumine autem gloriæ ac visione dispar ratio est quia voluntas non eget gratia præueniente ad eliciendum amorem beatificum quem elicit necessariò non liberè.

S. III.

Tertium Catholica veritatis caput, de impotentia omnimoda voluntatis ut se disponat ad gratiam.

ERROR fuit Massiliensium (ut supra monui) quod liberum arbitrium præueniat gratiam, eo quod per solas

Solutio
prima ra-
tio dubie
tandi.

Tertia.

Error
Massiliensium.

solas naturae vires aliqua eliciat opera quae sint dispositiones ad gratiam: In quem errorem incidere omnino videtur illi omnes Theologi qui asserunt posse opus aliquod naturale v.g. attritionem naturalem sine gratia Christi eliciam esse ultimam dispositionem ad gratiam, quod placuit Scoto, Gabrieli, Durando, & Caietano: vel etiam qui tenent aliquod huiusmodi bonum opus esse remotam dispositionem ad gratiam, quae sententia est Gerlonis, Richardi, & Soti: Ab eo autem errore quam longè distent Molina, Lessius, Bellarminus & Suarez ex infra dicendis patebit.

Prima ratio. Ratio dubitandi primò est, quia plures scripturas pro suo errore asserunt Faustis & Cassianis in quibus expressè videtur dici quod à nobis est initium salutis & gratiae. Zachariae 1. *Conuertimini ad me & ego conuertar ad vos.* Isaia 30. *Ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi,* & sapè Apostolus. *Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio: neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus,* & haec videtur doctrina esse Chrysostomi, nam homil. 17. in Ioannem, expressè docet Deum non praeuenire nostras voluntates, sed vbi preparati fuerimus, tunc deum illum adesse ac iuuare per gratiam: & alibi tradit Abrahamum disposuisse se per bona opera ad magna dona gratiae quae accepit.

Secunda. Secundò, potest liberum arbitrium ante gratiam conari aliquid circa opera supernaturalia v. gr. si audierit aliquis Apostolum enarrantem Paradisi gaudia, & Inferni penas, certè naturaliter illorum amore inardescere, istorum horrore terri, nam hoc etiam haeretici sapè faciunt: Si mysteria fidei aliquis audierit, credere illa poterit saltem fide humana, sicut Iudaei & Turcae nugae credunt Talmudistarum, & Alcorani. Sed Deus ex huiusmodi conatu occasionem sapè sumit dandi vltiorem inspirationem: ergo potest homo saltem remotè disponere se ad gratiam, & sanè alioqui quod salus & praedestinatio non sunt villo modo in hominis potestate, quod vnusquisque nascitur iam iudicatus, & si Deus sine ratione vni potius quam alteri bene facit, sine dubio acceptior est personarum.

Tertiò, præcipuum Semipelagiani erroris fundamentum erat receptissimum illud Axioma: *Quod facienti quod in se est Deus non denegat gratiam,* ex eo enim sequitur omnino quod homo saltem remotè potest se disponere ad gratiam.

Conclusio tertia. Dico tertiò, nemo per solas liberi arbitrij vires potest se disponere aut remotè aut congruè ad gratiam per quam opera deinde pietatis eliciat: quamuis per actus factos ex gratia possit quilibet se disponere ad maiores gratias, quibus maiora deinde pietatis opera eliciat, & euadat ad sublimem sanctitatis gradum. Ita contra Massilienses Catholici omnes docent estque specialiter definitum in Concilio Arausicano II. & habetur in omnibus tractatibus Augustini contra ipsos conscriptis ex quibus pauca haec satis erunt.

Ex scripturis. Primò enim plurima refert testimonia scripturarum sanctus Doctor v.g. psalmo 26. *Et dixi nunc capere hac mutatio dextera excelsi,* quod explicans Augustinus ad eum psalmum; *Cum ergo dixisset (inquit) nunc capere, non dixit hac mutatio arbitrij mei, sed dextera excelsi, sic itaque Dei gratia cogitetur ut ab initio bonae mutationis suae usque ad finem consummationis, qui gloriatur in Domino gloriatur.* Psalmo 53. *Pro nihilo saluos facies illos,* quod ponderat S. Doctor, lib. de praedestinatione sanctorum, cap. 2. & 3. & ex illo Prosper ad excerpta Genuensium cap. 3. & 4. *Non dixit pro exiguo sed pro nihilo, quia nullius boni operis intuitu confert gratiam, sed ex sola misericordia.* Deinde illa duo

ex Euangelio S. Ioannis vrget eximè, *nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum: sine me nihil potestis facere:* & deum ex Apostolo tria illa, Roman. 11. *Quis prior dedit illi & retribuetur illi,* 1. ad Corinth. 4. *Quis est qui te discernit: quid autem habes quod non acceperis?* Philippensium 3. *Qui cepit in vobis opus bonum ipse perficiet. Deus est qui operatur in vobis velle & perficere.*

Secundò, Rationes etiam habet plurimas, primam I. de praedestinatione sanctorum cap. 2. quia si ad primam gratiam homo se disponit per solam voluntatem, verum erit illud quod in Concilio Palestino coactus est negare Pelagius, gratiam secundum meritum nostrum dari: *Quomodo enim (inquit Prosper I. contra collatorem cap. 6.) non aduertis te in damnatum, illud incidere gratiam Dei secundum merita nostra dari cum aliquid precedere boni operis ex ipsis hominibus propter quod gratiam consequantur. affirmas?* secundam habet lib. 2. ad Bonifacium cap. 8. si sine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni, coeptum ipsum erit meritum, cui ex merito veniat adiutorium quia nimirum gratia iam non erit gratia sed merces. Iuxta illud Apostoli. *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioqui gratia iam non est gratia.* Tertiò & optima esse potest, quia inter dispositionem, & formam aliqua proportio esse debet, sed inter opus naturale, & gratiam supernaturalem nulla est proportio, ergo opus naturale non potest villo modo esse dispositio ad gratiam. Imò addit S. Thomas art. 6. quod *eiusdem est disponere ad formam cuius est introducere formam:* gratiam autem solus Deus introducit, ergo solus etiam ad illam disponit.

Ad primam Resp. cum Augustino lib. 2. ad Bonifacium cap. 8. in his & alijs huiusmodi locis solam designari libertatem voluntatis sed gratiam non excludi: cum enim dicitur *velle adiacet mihi,* &c. significatur quod multa sapè bona desideramus, ad quae postmodum exequenda proflus deficiamus nisi potentioribus auxilijs adiuuemur. *Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat,* exterius doctrinam proponendo, sed qui gratiam interiorius immittendo, efficit ut bona semina incrementum capiant. De Chrysostomo breuiter dico cum Bellarmino lib. 6. cap. 6. nunquam ab eo absolute gratiam praeuenientem negatam fuisse, sed gratiam duntaxat illam quae voluntas determinetur, propter Manichaeos à quibus negabatur libertas: vel etiam aliquando voluntati tribuit, id, quod voluntas cum Deo facit, ut ab ijs distinguat quae solus per se ipsum efficit Deus, atque adeò magna illa dona collata esse Abraham, ut multarum esset Gentium pater, propter opera multa bona quae prius cum gratia Dei fecerat.

Ad secundam Resp. concedendo quod potest quilibet ante acceptam à Deo gratiam, habere imperfectum aliquem, & inefficacem conatum circa supernaturalia: sed nego posse vllum hominem habere huiusmodi conatum ut propter eum tanquam propter dispositionem aliquam etiam remotam conferatur gratia iustificationis, vel etiam tribuatur fides, ut definitur in Concilio Tridentino sess. 6. can. 3. quia conatus illi omnes inferioris sunt ordinis, & adeò imperfecti, ut nullam proportionem habeant cum fine supernaturali qualis est gratia. Verum est quod salus non est in hominis potestate sublata gratia, sed quia eam Deus nemini negat, propterea certum est quod ante hominem sit vita & mors, ad quod voluerit mittere manum suam. Praedestinatio pendet à voluntate nostra secundum aliquos effectus non secundum omnes ut alibi docui. Nemo iudicatus nascitur & damnatus quia nemo reprobat à gloria, nisi post demerita praemia. Nulla est personarum acceptio in Deo (ut supra dixi) quia tunc tantum illa reperitur

N n n 3 quando

Rationibus D. Augustini.

Solutio primae dubitationis.

Secunda.

quando iudex æqualiter utrique debet, & tamen uni fauet non alteri.

Tertiz. Ad tertiam vt Respondeatur explicanda est accuratius.

§. IV.

Veritas axiomatis receptissimi, quod Deus facienti quod in se est non denegat gratiam.

PRæcipuum erat illud, vt monui, Massiliensium telum quo suam illam propugnabant fidem initiale, cui scilicet causam daret liberum voluntatis arbitrium sine Deo. Potest autem axiomatis huius vulgati triplex esse sensus.

Primus omnino hæreticus quem solum probabant Massilienses, facienti bona opera per vires naturæ, Deus propter illa tanquam per veras dispositiones & meritum congruum non denegat primam gratiam ad fidem & conuersionem.

Secundus sensus Catholicus omnino quem solum approbant S. Thomas art. 6. Vasques & Bellarminus facienti per vires gratiæ id quod potest, Deus vltiores gratias non denegat.

Tertius quem omnino verum & Catholicum esse defendunt Molina, Lessius, Suares, Mascarenas, est iste, Deus facienti ea opera bona quæ per vires naturæ facere potest, infallibiliter quidem sed ex sola tamen liberalitate, non autem ex vilo merito aut dispositione gratiam non negat ad fidem & conuersionem. De primo illo sensu nulla potest esse inter Doctores Catholicos controuersia, quia illum Concilia vt hæreticum damnarunt: De duobus alijs dissidium est inter graues Theologos quorum alij cum sancto Thoma contendunt intelligi debere axioma de faciente quod in se est per virtutem gratiæ, alij cum Molina disput. 6. & 14. Lessio in appendice capitis 10. Suare lib. 4. de Gratia a cap. 12. ad 18. contendunt intelligi debere de faciente quod in se est per vires naturæ.

Ratio prima dubitandi. Ratio autem dubitandi est, quia qui axioma hoc exponunt de faciente quod in se est per vires naturæ, dicere tenentur opera illa facta per vires naturæ esse dispositiones ad gratiam, quod probo, illud est dispositio ad gratiam cuius intuitu Deus dat gratiam homini sic disposito, quam non daret si taliter non esset dispositus: sed Deus dat gratiam intuitu illorum operum naturalium, & eam non daret si opera illa non essent, ergo illa opera sunt veræ dispositiones ad gratiam.

Secunda. Secundò, ille qui per solas naturæ vires operatur sine gratia, maxima & frequentissima committit peccata, propter quæ pœnam magis meretur, quàm gratiam, ergo quando dicitur facienti quod in se est, dare gratiam, intelligitur de faciente quod in se est per vires gratiæ. Confirmatur quia faciens quod in se est ille dicitur qui seruat totam legem, sed per vires naturæ nemo seruare potest totam legem etiam naturalem, ergo faciens quod in se est ille dicitur qui operatur cum gratia.

Tertia. Tertio, si Deus ex lege illa infallibili daret gratiam illis qui per vires naturæ benè operantur certè maiores & vberiores gratias daret illis qui moraliter melius operantur, hoc autem falsum est, quia pessimis sæpè peccatoribus maiores Deus gratias largitur.

Conclusio quarta. Dico quartò, posse axioma illud facienti quod in se est Deus non denegat gratiam absque vilo periculo erroris intelligi de eo qui facit per vires naturæ quod in se est cui Deus ex sola misericordia sine vilo merito gratiam non neget ad fidem & conuersionem. Ita fusè probant authores citati qui etiam ostendunt

communem hanc esse sententiam doctorum etiam S. Thomæ.

Ratio autem breuiter est, quia nihil aliud fides Catholica prohibet nisi vt dicamus opera naturalia esse dispositiones etiam remotas ad gratiam, initium enim fidei & salutis ex Deo solum esse, atque adeò primam gratiam dari ex meritis, sed si dicatur Deum infallibiliter quidem, sed ex pura misericordia & liberalitate dare gratias ei qui facit per vires naturæ opera bona, non dicitur tamen quod opera illa sint dispositiones ad gratiam, nec dicitur gratiam dari ex meritis cum expressissimè id negetur, ergo sine vilo errore in fide hoc potest asseri.

Deinde recta videtur esse ratiocinatio Suarez lib. 4. de Gratia cap. 15. quia certum est statuisse Deum neminem sufficientibus ad salutem auxilijs priuare, quod pactum non est absolutum, sed aliquam includit conditionem, non operis supernaturalis eliciendi ad quod necessaria est gratia supernaturalis, vnde nec includit conditionem operis alicuius meritorij aut dispositionis ad gratiam recipiendam, quia hoc est impossibile, ergo illud pactum est sub conditione quod non ponatur obex violando legem naturalem, ergo iuxta istam interpretationem ille qui facit quod in se est per vires naturæ non se disponit ad gratiam, sed tantum non ponit obicem gratiæ.

Dico quintò, verius tamen esse quod intelligi debeat axioma de illo qui facit quod in se est cum auxilio gratiæ naturalis, ita vt ei qui cum auxilijs ordinarijs gratiæ naturalis seruat legem naturalem, Deus non denegat gratiam supernaturalem ex pura misericordia & liberalitate. Sic video posse componi dissidentes Catholicorum sententias, quorum alij negant intelligi axioma de faciente quod in se est per vires naturæ: alij negant intelligi de faciente quod in se est per vires gratiæ: nam utrique ni fallor conueniunt cum nec priores loquantur de faciente quod in se est per vires gratiæ supernaturalis, & posteriores cum loquantur de faciente quod in se est per vires naturæ non excludunt auxilia gratiæ ordinis naturalis, quod expressè docent Molina & Lessius.

Ratio ergo est, quia hæc explicatio axiomatis de faciente quod in se est cum auxilijs gratiæ naturalis totum omnino cuitat errorem Massiliensium cum ponat gratiam ante bona opera, & exponit clarissimè quomodo per nos solum stet vt saluemur quod vnum in hoc axioma intendunt Catholici: vnde non placet eorum explicatio qui vellent intelligi debere de faciente quod in se est per gratiam supernaturalem, quia omnes hætenus Doctores voluerunt axioma illo significare quod aditus ad salutem omnibus patet, & quod per Deum non stat si auxilium supernaturale ad salutem multi non habeant, sed per ipsos omnino stare qui si facerent per vires & auxilia naturalia, id quod reuera præstare possent, illud à Deo acciperent: Licet ergo verus hic sensus sit, quod illi qui cooperatur gratijs supernaturalibus Deus gratias vltiores non denegat supernaturales, aliquid tamen vltius axioma illo significatur, quod totum videtur dirigi ad eos qui nondum acceperunt gratiam fidei.

Deinde optimum est argumentum positum in ratione dubitandi, quia ille qui per solas naturæ vires operatur sine gratia, innumera committit peccata, propter quæ meretur priuari gratia, ergo dici non potest quod illi qui per vires naturæ non ponit obicem gratiæ, Deus non denegat gratiam, quia quisquis gratia destituitur innumeros ponit gratiæ obices, quæ ratio videtur perspicua.

Ad primam ergo Respondeo quod opera illa entitatiuè naturalia quantuncunque fiant cum auxilio gratiæ

gratiae naturalis, nunquam tamen sunt dispositiones & meritum ad gratiam supernaturalem, cum etiam sic non habeant proportionem ullam cum ipsa etiam si Deus ordinet illa ad finem supernaturalem: extrinseca enim illa Dei ordinatio non potest dare proportionem illi operi quod est de se improporionatum ut bene docet Suares. Ad argumentum igitur obseruo magnum esse discrimen inter dispositionem, occasionem, conditionem ab homine Deo datam, & occasionem a solo Deo acceptam, occasio ab homine data illa est qua Deus vere mouetur ad dandam gratiam, & sine quo non moueretur nec illam daret, occasio a Deo accepta est aliquid per quod non mouetur Deus ad dandam gratiam, & quo sublato fortassis etiam illam daret. Nullum est bonum pure naturale quod esse possit occasio ab homine data Deo ad gratiam supernaturalem, potest tamen aliquando esse occasio a Deo accepta, qui aliquando sumit etiam ex peccatis occasionem bene faciendi homini, nemo autem dixerit peccatum esse dispositionem ad gratiam. Itaque distinguenda est prima maior propositi argumenti, illa est dispositio ad gratiam cuius intuitu Deus dat gratiam, si per illud moueatur tanquam per conditionem ab homine datam concedo, si Deus per illam non moueatur nego, quia tunc illa est solum occasio a Deo accepta.

Solutio
secundae &
terciae.

Ad secundam patet ex quinta conclusione illum qui facit quod in se est, illum esse qui seruat totam legem naturalem saltem quoad praecipua capita, sicque illum non posse operari per solas vires naturae sine gratia. Vnde patet etiam responsio ad tertiam.

SECTIO III.

De Necessitate Gratiae actualis ad opera naturalia moraliter bona, & difficiliora.

Dixi de operibus supernaturalium virtutum, nunc iterum nobis cum Pelagio lis est de operibus moraliter bonis sed pure naturalibus, quae omnia contendebat ille posse fieri sine Dei gratia. Ordior autem ab actibus illis bonis in quibus est difficultas vel ex obiecto vel ex tentatione ingruente, vel ex longa duratione, vel ex praceptorum multitudine, & quaro, vtrum illi per solas naturae vires sine speciali adiutorio gratiae Christi elici possint. Vbi triplex esse potest controuersia, prima de actibus ex obiecto difficilibus, qualis est Dei dilectio super omnia, vnde iudicium erit de actibus aliarum virtutum moralium difficiliorum. Secunda de actibus ab extrinseco difficilibus, hoc est de victoria tentationum. Tertia de obseruatione totius legis, & fuga cuiusvis peccati.

§. I.

Vtrum sine speciali gratia per Christum possit homo Deum diligere super omnia.

S. Thom. art. 3.

Quid sit amare Deum.
Certum est primo, Dei amorem appellari affectum illum voluntatis quo complacemur, inclinamur & afficimur erga Deum, ut summum bonum, & vltimum finem nostrum, possumus autem inclinari erga eum quia summè nobis bonus est, & finis a nobis obtinendus, qui vocatur amor concupiscentiae: vel inclinari possumus erga eum ut est in se summè bonus & vltimus omnium rerum finis qui vocatur amor amicitiae. Per primum amorem, volumus nobis Deum ut summum bonum nostrum, per secundum volumus Deo bona, & nos etiam ipsos, quia in se bonus & dignus est: volumus autem tum gaudento

& gratulando de bonis & internis & externis quae Deus habet, tum desiderando externa illa bona quae non habet, tum dolendo, odio habendo, fugiendo, impediendo mala extrinseca Dei. Vterque igitur ille amor pro formali obiecto habet Deum ut finem vltimum, sed amor amicitiae respicit finem vltimum, quatenus hoc est aliquod Dei bonum: amor verò concupiscentiae respicit finem vltimum ut hoc est bonum aliquod nostrum.

Certum est secundo, amorem tum concupiscentiae, tum amicitiae posse aliquando esse naturalem, aliquando supernaturalem, supernaturalis est quo amatur Deus ut cognoscibilis fide diuina, naturalis est quo amatur Deus ut naturaliter cognoscibilis. Et hanc vtriusque amoris diuisionem in naturalem & supernaturalem temerè Iprensis negat, existimans esse impossibile ut Deus ametur nisi supernaturaliter, quae vna fuit ex propositionibus Michaëlis Baij damnatis à Pio V. & Gregorio XIII. repugnante aperte rationi, quia certum est naturaliter posse cognosci Deum summè bonum, ergo naturaliter etiam potest amari. Vasques autem disput. 194. dum ait omnem amorem concupiscentiae quo amatur Deus esse naturalem nullo modo placet, ut patebit ex dicendis de supernaturalitate actus spei.

Naturalis
& superna-
turalis
amor erga
Deum.

Certum est tertio, amorem tum naturalem tum supernaturalem ut sit verus amor Dei summè boni habere saltem virtualiter & appetitiuè quod sit super omnia, id est quod amittere malit cetera omnia, quam Deum offendere, hoc enim ad amorem necessarii requiritur, potest autem tripliciter Dei amor praeferre Deum omnibus quae sunt amoris eius contraria. Primo affectiue solum & inefficaciter, qui amor est composibilis cum peccato, secundo efficaciter quidem sed imperfectè, qui propositum quidem includit nunquam peccandi, quando non occurrit vlla difficultas, & quando in communi tantum cogitat praeccepta, si autem tentatio aliqua grauior occurrat statim fiet peccatum, tertio amor perfectissimus est qui efficaciter Deum praefert omnibus alijs etiam quando in particulari singula cogitat, & occurrit difficultas, habet enim propositum tale non peccandi ut in qualibet occasione absteineat à peccato.

Amor Dei
appetiti-
uius.

Controuersia ergo inter Theologos est de amore praesertim amicitiae quo Deus diligitur super omnia, non de supernaturali, nam illum concilia omnia definiunt ne imperfectum quidem esse vnquam posse sine gratia, sed de naturali, vtrum sicut sine gratia cognosci naturaliter Deus potest, sic etiam sine gratia possit diligi.

Status
quaestione

Ratio dubitandi primo est, quia Concilia & Patres vnanimiter asserunt aduersus Pelagium, quod quilibet Dei amor donum est Dei: *Charitas diffusa est in cordibus nostris, charitas ex Deo est.* Concilium Arausicanum canon. vltimo. *Prorsus diligere Deum Dei donum est,* & clarè Augustinus epist. 107. docet quod liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus, & ne dicas Augustinum de sola loqui charitate supernaturali & perfecta, refellitur ex libro de gratia & libero arbitrio cap. 17. *Et quis istam (inquit) quamuis paruum dare coperat. charitatem, nisi qui preparat voluntatem?* & cap. 18. *Si non ex Deo, sed ex hominibus est dilectio, vicerunt Pelagianis, si autem est ex Deo vicimus Pelagianos.*

Primaria
ratio dubi-
tandi.

Secundo, si posset haberi aliquis Dei amor sine gratia tota lex naturalis posset obseruari sine gratia, qui enim diligit, legem impleuit, quia scilicet Dei amor includit propositum non peccandi, & excludit à corde omnem affectum inordinatum.

Secunda.

Tertio, Dei amor cum proposito nunquam peccandi est sine dubio vltima dispositio ad gratiam remissionis

Tertia.